

:/ BIS /:

BERLIN PHILHARMONIC WIND QUINTET

AHO, KALEVI (b. 1949)

WIND QUINTET No. 1 (2006) (Fennica Gehrman)

①	I. <i>Agitato – Cantando</i>	5'11
②	II. <i>Vivace, leggiero – Allegro marcato</i>	5'11
③	III. <i>Marziale, pesante – Furioso – Tempo I</i>	4'37
④	IV. <i>Andante, con tristezza</i>	7'08

WIND QUINTET No. 2 (2014) (Fennica Gehrman)

⑤	I. <i>Ruhig beginnend – Bewegter – Meno mosso...</i>	11'09
⑥	II. <i>Schnell, wild</i>	5'13
⑦	III. <i>Ruhig fließend</i>	8'47
⑧	IV. <i>Lebhaft</i>	5'58

TT: 54'42

PHILHARMONISCHES BLÄSERQUINTETT BERLIN
BERLIN PHILHARMONIC WIND QUINTET

MICHAEL HASEL *flute* • ANDREAS WITTMANN *oboe*
WALTER SEYFARTH *clarinet* • FERGUS McWILLIAM *horn*
MARION REINHARD *bassoon*

Kalevi Aho

Kalevi Aho, one of Finland's foremost contemporary composers, was born in Forssa in southern Finland on 9th March 1949. He commenced violin studies in his home town at the age of ten, and his first compositions also date from this time. From the autumn of 1968 he studied the violin and composition at the Sibelius Academy in Helsinki; his composition teacher was Einojuhani Rautavaara.

After graduating as a composer (1971), Kalevi Aho continued his studies in Berlin (1971–72) as a pupil of Boris Blacher at the Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst. From 1974 until 1988 he was a lecturer in musicology at Helsinki University, and from 1988 until 1993 he was a professor of composition at the Sibelius Academy. Since the autumn of 1993 he has worked in Helsinki as a freelance composer.

The central focus of Aho's work consists of large-scale orchestral, chamber and vocal works; to date his output includes five operas (1978–2017), seventeen symphonies (1969–2014), twenty-eight concertos (1981–2016), three chamber symphonies for string orchestra, other orchestral and vocal music and a large amount of music for chamber ensembles and solo instruments.

He has also made a number of arrangements and orchestrations of works by other composers. The most important of these is the completion of Uuno Klami's unfinished ballet *Pyörteitä* (*Whirls*). In 1992 the Lahti Symphony Orchestra appointed Kalevi Aho composer in residence, and since 2012 he has been its composer laureate.

In Finland Aho has also gained a reputation as an assiduous writer on music and with his writings and speeches he has also taken a critical stand on the culture politics of Finland. He has occupied a number of important positions in Finnish cultural life.

Wind Quintet No. 1 (2006)

My First Wind Quintet was commissioned by the Turku Philharmonic Orchestra for the wind quintet made up of players from the orchestra. It was mostly composed in January 2006, and was first performed in Turku on 12th March 2006.

From a composer's point of view, the wind quintet is a difficult ensemble. The flute, oboe, clarinet, horn and bassoon differ widely in terms both of tone production and character. Balance between the instruments can be a problem, as can the unanimity of ensemble. The combination is fairly descant-heavy and, moreover, ethereal *pianissimo* sonorities are hard to achieve.

I have solved the problems posed by this ensemble in various ways. In the work there are often unison passages, for example, in which the instruments double each other. Sometimes the music is even reduced to one or two parts. The horn often plays at a lower pitch than the bassoon, providing the ensemble's bass line. The oboe, on the other hand, is often the highest, dominant part, whilst the softer-toned flute and clarinet play the middle parts. In the fourth movement all of the players at some point perform from offstage. As a result the music gains new spatial dimensions and one can also achieve very quiet, distant *pianissimo* effects.

The quintet has four movements, the first three of which are further divided into contrasting halves. The work begins frenetically (*Agitato*), but the latter part of the movement is lyrical and songful (*Cantando*). The beginning of the second movement is playful and virtuosic (*Vivace, leggiero*), but it ends with a capricious, rhythmically accented passage (*Allegro marcato*). The stylized march that opens the third movement (*Marciale, pesante*) is followed by a wild and virtuosic central section (*Furioso*) before the march returns to round off the movement. The quintet ends with a slow, melancholy *Andante con tristezza*. At the beginning of the finale the oboe and clarinet, as well as the flute, play from backstage, and at the end of the piece the bassoon and horn move offstage in their turn.

Wind Quintet No. 2 (2014)

I wrote my Second Wind Quintet in the autumn of 2014 in response to a request from the Berlin Philharmonic Wind Quintet. This ensemble had already performed my First Quintet more than twenty times, and asked in the summer of that year whether I might in the near future have time to compose a successor. In the summer of 2014 my Double Concerto for cor anglais and harp had been completed earlier than expected and, before I started work on another concerto (for soprano saxophone and chamber orchestra) I was happy to write this chamber piece. The new quintet was commissioned by the Berlin Philharmonic Foundation.

The character of the Second Quintet differs markedly from that of the First. Whereas the earlier piece breathes in rapid, short phrases, the Second moves forwards in long lines; this 34-minute work has almost the feel of a symphony for five wind players.

Lasting fourteen minutes, the first movement (*Ruhig beginnend – Bewegter*) is the main movement of the entire work. It sets off calmly and expectantly but, step by step, the tempo increases, leading to a big culmination.

The second movement (*Schnell, wild*) is a frantic, very fast and technically virtuosic toccata. In this movement the flautist swaps his instrument for a piccolo. After this comes a huge contrast: the third movement (*Ruhig fließend*) opens with a lamenting bassoon melody, its atmosphere at first surreal and mystical. The climax of the movement is extremely intense and dramatic. In this movement the flautist plays the alto flute and the oboist plays the cor anglais.

The quintet ends in an equivocal, ambiguous atmosphere. After three emotionally charged movements, the finale (*Lebhaft*) is lighter, its opening clarinet melody free and playful. Gradually the work's musical energy starts to fade, and the piece dies away into silence.

The Berlin Philharmonic Wind Quintet gave the first performance of my Second

Wind Quintet in the Chamber Music Hall of the Berlin Philharmonie on 14th June 2015. Its first Finnish performance was in Seinäjoki on 11th February 2016, played by the Pohjanmaa Quintet.

© *Kalevi Aho 2017*

Around 2010 my attention was drawn to the music of Kalevi Aho by our record producer, Robert Suff. Excited by the immediacy of his musical style, I immediately started to wonder whether he might also have composed a wind quintet.

Owing to the enormous musical, technical and physical demands it makes on the musicians, Aho's First Wind Quintet, premièred in Turku in 2006, had been played only a few times and had to some extent fallen into oblivion. Nonetheless, I was immediately grabbed by the power, emotional force and challenges of the score, and we spent a long time carefully learning the piece – for example, I remember many long hours and days in the wedding chapel of a Japanese hotel during an orchestral tour. So far we have performed the piece several dozen times, in the USA, Asia and Europe.

Of course, at some stage we started to wish for a 'tailor-made' quintet for our own ensemble – something that was made possible thanks to a generous commission from the Berlin Philharmonic Foundation.

In June 2015 we gave the first performance of Aho's Second Wind Quintet in the Chamber Music Hall of the Berlin Philharmonie, in the presence of the composer. This 'little symphony' for winds is no less demanding than the First Quintet: on the contrary, owing to its additional use of the piccolo, alto flute and cor anglais, it explores an even wider spectrum of wonderful, innovative tone colours and moods.

Since then we have played this work worldwide too, with great success, and we hope – not least by means of this recording – to encourage other ensembles to take

on the musical and technical challenges posed by Kalevi Aho's music, and to include these two masterpieces in their repertoire.

Michael Hasel

The **Berlin Philharmonic Wind Quintet** (Philharmonisches Bläserquintett Berlin) was founded in 1988, during the era of Herbert von Karajan, as the first permanently established wind quintet in the famous orchestra's rich tradition of chamber music. The ensemble continues to astonish audiences worldwide with their range of expression, their tonal spectrum and their conceptual unity. Their repertoire covers not only the entire spectrum of the wind quintet literature but also includes works for enlarged ensemble. In addition, collaborations with pianists such as Stephen Hough, Lars Vogt, Jon Nakamatsu and Lilya Zilberstein have intensified in recent years.

In addition to making concert appearances throughout Europe, North and South America, Israel, Australia and the Far East, the Berlin Philharmonic Wind Quintet are also popular guests at international festivals such as the Berliner Festwochen, the Edinburgh Festival, the London Proms, the Quintette-Biennale Marseille, the Rheingau Festival and the Salzburg Festival. The ensemble's radio and television productions are broadcast internationally and its numerous CD recordings exclusively for BIS have received critical acclaim.

In recent years the members have intensified their teaching and coaching roles; they give chamber music workshops and instrumental instruction in many countries, with a particular commitment, for example, to the youth orchestra programme of Venezuela.

www.windquintet.com

Kalevi Aho

Keskeisiin suomalaiseen nykysäveltäjiin kuuluva Kalevi Aho syntyi Forssassa maaliskuun 9. päivänä 1949. Hän alkoi opiskella viulunsoittoa kotikaupungissaan kymmenen vuoden ikäisenä, ja hänen ensimmäiset sävellyksensä ovat peräisin jo tuolta ajalta. Syksystä 1968 hän opiskeli viulunsoittoa ja sävellystä Sibelius-Akatemiassa; hänen sävellysopettajanaan oli Einojuhani Rautavaara.

Suoritettuaan sävellysdiplomin keväällä 1971 Aho jatkoi opintojaan Berliinissä (1971–72) Boris Blacherin johdolla (Staatliche Hochschule für Musik and darstellende Kunst). Vuodesta 1974 vuoteen 1988 hän toimi Helsingin yliopistossa musiikkitieteen lehtorina, ja vuosina 1988–1993 hän työskenteli Sibelius-Akatemian sävellyksen professorina. Syksystä 1993 Aho on työskenellyt vapaana säveltäjänä.

Ahon tuotannon keskeinen osa koostuu laajamuotoisista orkesteri-, kamari-musiikki- ja vokaaliteoksista. Tällä hetkellä hänen tuotantoonsa kuuluu viisi oopperaa (1978–2013), seitsemäntoista sinfonialla (1969–2017), kaksikymmentä-kahdeksan konserttoa (1981–2016), kolme kamari-sinfoniaa jousiorkesterille, muuta orkesteri- ja vokaalimusiikkia, suuri määrä kamari-musiikkia eri kokoonpanoille sekä lukuisia soolosoitinteoksia.

Hän on tehnyt myös lukuisia orkestrointteja ja sovituksetta muiden säveltäjien teoksista. Tärkein näistä on Uuno Klamin keskeneräisen baletin *Pyörteitä* täydentäminen. Vuodesta 1992 Aho on toiminut Sinfonia Lahden nimikkosäveltäjänä, ja syksyllä 2011 hänet nimittiin orkesterin kunniasäveltäjäksi.

Sävellystyön ohella Aho on tullut tunnetuksi taitavana ja yhteiskunnallisesti valvutuneena kirjoittajana, ja hän on kirjoituksillaan ja puheillaan useasti ottanut kantaa myös Suomen kulttuuripoliitikkaan. Hänelä on ollut useita tärkeitä organisaatorisia tehtäviä Suomen kulttuurielämässä.

1. puhallinkvintetto (2006)

1. puhallinkvintetto oli Turun kaupunginorkesterin tilaus orkesterin jäsenistä koostuvalle Turun filharmoniselle puhallinkvintetille.

Puhallinkvintetto ei ole mikään helppo kokoonpano siitä syystä, että huilu, oboe, klarinetti, fagotti ja käyrätorvi poikkeavat äänenmuodostuksestaan ja luonteeltaan niin paljon toisistaan. Tästä syystä ongelmalliseksi tulee sekä instrumenttien keskinäinen balanssi että soiton puhtaus. Lisäksi kokoonpano on varsin diskanttipitoinen. Myös hyvin hiljaisten, eteristen sävyjen saaminen esiin näiden viiden puhaltimen avulla ei ole helppoa.

Olen ratkaisut kokoonpanon ongelmia eri tavoin. 1. kvintetossa on melko paljon esimerkiksi unisonokulkuja, joissa soittimet kaksintavat toisiaan. Monin kohdin tekstuuri pelkistyy vain kaksi- tai yksivälinäiseksi. Usein käyrätorvi soi fagotin alapuolella, kokoonpanon bassoäänenä. Vastaavasti oboe laulaa monesti ylimpänä, melodisesti hallitsevana äänenä, ja pehmeämpi huilu soittaa klarinetin kanssa väliäänen kuvioita. Neljänessä osassa kaikki soittajat esiintyvät jossain vaiheessa lavan ulkopuolella. Tällä on musiikillisen tilaulottuvuuden luomisen lisäksi sekin syy, että näin saa kvintettoon myös todella hiljaisia, kaukaa kuuluvia ääniä.

Kvintetossani on neljä osaa, joista kolme ensimmäistä jakautuu kahteen vastakohtaiseen puoliskoon. Kvintetto alkaa kiihkeällä musiikilla (*agitato*), mutta ensimäisen osan jälkipuolisko on hidas ja laulava (*cantando*). Toisen osan alku on leikittelevä ja virtuoosinen (*vivace, leggiero*), mutta osa päättyy rytmisesti teräväpiirteellä, oikukkaalla musiikilla (*allegro marcato*).

Kolmannen osan tyylitelysti marssimaista alkua (*marciale, pesante*) seuraa raivoisa ja virtuoosinen keskijakso (*furioso*), ennen kuin marssimainen musiikki palaa vielä osan lopussa. Kvintetto loppuu alakuloisella, hitaalla *Andante, con tristezza*-osalla. Finaalin alussa oboe ja klarinetti, kuin myös huilu, soittavat lavan takaa, ja kappaleen lopussa sinne siirtyvä vuorostaan fagotti ja käyrätorvi.

Kvintetto on sävelletty suurimmalta osaltaan tammikuun 2006 aikana, ja se kantaesitettiin Turussa 12.3.2006.

2. puhallinkvintetto (2014)

Sävelsin toisen puhallinkvintettoni syksyllä 2014 Berliinin filharmonikkojen puhallinkvintetin pyynnöstä. He olivat esittäneet ensimmäistä puhallinkvintettoani jo 20–30 kertaa (myös kiertueillaan USA:ssa ja Koreassa), pitivät teoksesta todella ja kysyivät kesällä 2014, olisiko minulla lähitulevaisuudessa aikaa myös toiseen kvintettoon. Koska olin juuri saanut valmiaksi kaksoiskonserttoni englannintorvelle ja harpulle nopeammin kuin olin suunnitellut, ryhdyin heti perään kirjoittamaan tästä uutta puhallinkvintettaa ennen kuin aloin säveltää Lapin kamariorkesterille seuraava konserttoani (sopraanosaksofonille ja kamariorkesterille). 2. puhallinkvinteton tilaajaksi tuli Stiftung Berliner Philharmoniker (Berliinin filharmonikkojen säätiö).

2. puhallinkvinteton luonne poikkeaa olennaisesti 1. kvintetosta. Jälkimmäinen teos hengittää nopealiikkeisin, lyhyehköin fraasein, mutta 2. puhallinkvintetto on taas pitkin linjoin etenevä; 34-minuuttinen teos on luonteeltaan melkein kuin sinfonia viidelle puhaltimelle.

14 minuuttia kestävä aloitusosa (*Ruhig beginnend – Bewegter*) on koko teoksen pääosa. Se lähtee liikkeelle rauhallisesti ja odotellen, mutta asteittain tempo nopeuu, ja osa kasvaa suureen huipennukseen.

Toisena osana (*Schnell, wild*) on villi, hyvin nopea ja virtuoosinen toccata. Huiliisti vaihtaa tässä osassa instrumenttinsa piccoloksi. Tämän jälkeen seuraa suuri vastakohta; kolmas osa (*Ruhig fließend*) alkaa valittavalla fagottimelodiassa – alun tunnelma on epätodellinen ja mystinen. Osan huippukohta muodostuu hyvin intensiiviseksi ja dramaattiseksi. Huiliisti soittaa kolmannessa osassa alttohuilua, ja oboisti on vaihtanut instrumenttinsa englannintorveksi.

Kvintetto päättyy moniselitteisin, kaksinaisin tunnelmin. Emotionaalisesti ladattujen aikaisempien osien jälkeen finaali (*Lebhaft*) on kevyempi, ja osan aloittava klarinettimelodia on vapautunut ja leikkisä. Vähitellen teoksen musiikillinen energia alkaa hiipua, ja kvintetto päättyy hiljaisuuteen.

2. puhallinkvinteton kantaesitys tapahtui Berliinin Filharmonian kamari-musiikkisalissa 14.6.2015, ja Suomen ensiesityksen soitti Pohjanmaa-kvintetti Seinäjoella 11.2.2016.

© Kalevi Aho 2017

Vuoden 2010 tienoilla levytuottajamme Robert Suff kiinnitti huomioni Ahon musiikkiin. Innostuen hänen musiikillisen tyylinsä välittömyydestä, aloin saman tien miettiä, josko hänellä oli sävellyksiä puhallinkvintetille.

Turussa vuonna 2006 kantaesitetty Ahon ensimmäinen puhallinkvintetto oli esitetty vain muutamia kertoja ja oli sitten jossain määrin vaipunut unholaan johtuen teoksen muusikoille asettamista valtavista musiikillisista, teknisistä ja fyysisistä vaatimuksista. Minut olivat joka tapauksessa saaneet välittömästi valtaansa teoksen voima, henkinen vahvuus ja haasteet, ja vietimme pitkän ajan kappaletta opiskellen – muistan esimerkiksi monet pitkät tunnit ja päivät japanilaisen hotellin vihkipappelissa orkesterikiertueen aikana. Olemme tähän mennessä esittäneet kappaletta useita kymmeniä kertoja Yhdysvalloissa, Aasiassa ja Euroopassa.

Aloimme luonnollisesti jossain vaiheessa toivoa omalle yhtyeellemme ”rääätölöityä” kvintettoa — tämän teki mahdolliseksi Berliinin filharmonikkojen säätiön antelias sävellystilaus.

Kesäkuussa 2015 kantaesitimme Ahon toisen puhallinkvinteton Berliinin filharmonian kamari-musiikkisalissa säveltäjän ollessa paikalla. Tämä ”*pienoisinfonia*” puhaltimille ei ole ensimmäistä kvintettoa vähemmän vaativa: pään vastoin, johtuen

lisäksi mukana olevista piccolosta, alttohuilusta ja englannintorvesta, se tunnustelee jopa laajempaa loistavien, kekseliäiden äänenvärien ja tunnelmien kirjoja.

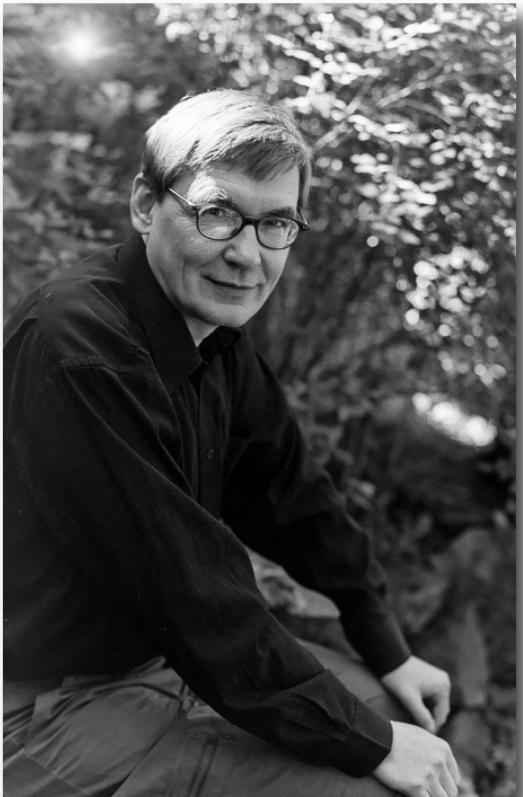
Sitälähtien olemme esittäneet myös tästä teosta ympäri maailman suurella menestysksellä, ja toivomme – eikä vähiten tämän levytyksen avulla – kannustavamme muitakin yhtyeitä tarttumaan Kalevi Ahon musiikin asettamiin musiikkiliisiin ja teknisiin haasteisiin, ja sisällyttämään nämä kaksi mestariteosta ohjelmistoihinsa.

Michael Hasel

Berliinin filharmoninen puhallinkvintetti (Philharmonisches Bläserquintett Berlin) perustettiin vuonna 1988 Herbert von Karajanin kauden aikana ensimmäiseksi vakiutiseksi puhallinkvintetiiksi kuuluisan orkesterin rikkaassa kamarimusikkiperinteessä. Yhtye hämmästyttää yleisöjään ympäri maailman ilmaisunsa laajuudella, äänikirjollaan ja käsitteellisellä yhtenäisyydellään. Yhteen ohjelmisto käsittää paitsi koko jousikvintettikirjallisuuden kirjon, niin myös teoksia laajennetulle kokoonpanolle. Lisäksi, yhteistyö pianistien kuten Stephen Hough, Lars Vogt, Jon Nakamatsu ja Lilya Zilberstein kanssa on lisääntynyt viime vuosina.

Berliinin filharmoninen puhallinkvintetti esiintyy ympäri Eurooppaa, Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, Israelissa, Australiassa ja Kaukoidässä, ja se on lisäksi suosittu vieras kansainvälistä festivaaleilla kuten Berliinin juhlaviikot, Edinburghin festivaali, BBC Proms Lontoossa, Quintette-Biennale Marseille, Rheingaun festivaali ja Salzburgin festivaali. Yhteen radio- ja televisiotuotantoja on esitetty kansainvälistesti, ja sen lukuisat levytykset yksinoikeudella BIS-levymerkille ovat saaneet ylistäviä arvioita. Viime vuosina yhteen jäsenet ovat vahvistaneet rooliaan opettajina ja valmentajina; he pitivät mestarikursseja, antavat soitinopetuusta monissa maissa ja ovat sitoutuneet erityisesti esimerkiksi Venezuelan nuoriso-orkesteriohjelmaan.

www.windquintet.com

KALEVI AHO

Kalevi Aho

Kalevi Aho, einer der bedeutendsten zeitgenössischen Komponisten Finnlands, wurde am 9. März 1949 in Forssa in Südfinnland geboren. Ab dem Alter von zehn Jahren erhielt er in seiner Heimatstadt Violinunterricht, und aus derselben Zeit stammen seine ersten Kompositionen. Ab Herbst 1968 studierte er Violine und Komposition an der Sibelius-Akademie in Helsinki; sein Kompositionslehrer war Einojuhani Rautavaara.

Nach seinem Abschluss (1971) setzte Kalevi Aho seine Studien als Schüler von Boris Blacher an der Staatlichen Hochschule für Musik und darstellende Kunst in Berlin fort (1971/72). Von 1974 bis 1988 war er Dozent für Musikwissenschaft an der Universität von Helsinki, von 1988 bis 1993 Professor für Komposition an der Sibelius-Akademie. Seit Herbst 1993 arbeitet er als freischaffender Komponist in Helsinki.

Der Schwerpunkt von Ahos Schaffen liegt auf großformatigen Orchester-, Kammer- und Vokalwerken. Gegenwärtig hat er u.a. fünf Opern (1978–2013), siebzehn Symphonien (1969–2017), achtundzwanzig Konzerte (1981–2016), drei Kammersymphonien für Streichorchester, weitere Orchester- und Vokalkompositionen sowie zahlreiche Werke für Kammerensemble und Soloinstrumente komponiert.

Außerdem hat er eine Reihe von Werken anderer Kompositionen neu arrangiert und orchestriert; hervorzuheben ist dabei etwa die Fertigstellung von Uuno Klamis unvollendetem Ballett *Pyörteitä (Wirbel)*. Im Jahr 1992 ernannte das Lahti Symphony Orchestra Kalevi Aho zu seinem Composer-in-Residence; seit 2012 ist er Ehrenkomponist dieses Orchesters.

In Finnland hat sich Aho auch als produktiver Musikschriftsteller einen Namen gemacht. Mit seinen Schriften und Reden begleitet er die Kulturpolitik Finlands kritisch; im finnischen Kulturleben hat er eine Reihe wichtiger Positionen inne.

Bläserquintett Nr. 1 (2006)

Mein Bläserquintett Nr. 1 wurde vom Turku Philharmonic Orchestra für das aus Musikern des Orchesters bestehende Bläserquintett in Auftrag gegeben. Das Quintett wurde größtenteils im Januar 2006 komponiert und am 12. März 2006 in Turku uraufgeführt. Das Bläserquintett ist für einen Komponisten ein schwieriges Kammermusikensemble. Flöte, Oboe, Klarinette, Horn und Fagott weichen in Tonerzeugung und Charakter stark voneinander ab; sowohl die Balance zwischen den Instrumenten als auch die Reinheit des Spiels sind problematisch. Die Besetzung ist ziemlich höhenbetont, und auch sehr leise Pianissimo-Nuancen sind schwer zu erreichen.

Ich habe die Probleme der Besetzung auf verschiedene Weise gelöst. Es gibt im Werk z.B. oft Unisono-Tonfolgen, in denen die Instrumente einander verdoppeln. Manchmal wird die Musik sogar auf eine oder zwei Stimmen reduziert. Das Horn spielt oft unterhalb des Fagotts, als Bassstimme der Besetzung. Entsprechend singt die Oboe manchmal als oberste, dominierende Stimme, und die weichere Flöte und die Klarinette spielen die Figuren der Mittelstimmen. Im vierten Satz spielt jeder der Musiker auch hinter der Bühne. So lassen sich sowohl neue Raumdimensionen als auch sehr leise, von ferne klingende Pianissimoeffekte erzeugen.

Das 1. Quintett hat vier Sätze, deren ersten drei sich in zwei gegensätzliche Hälften teilen. Das Werk beginnt mit einer heftigen Musik (*Agitato*), aber die zweite Hälfte des Satzes ist lyrisch und kantabel (*Cantando*). Der Beginn des zweiten Satzes ist spielerisch und virtuos (*Vivace, leggiero*), aber der Satz endet mit einer rhythmisch akzentuierten, kapriziösen Musik (*Allegro marcato*).

Dem stilisierten Marsch am Anfang des dritten Satzes (*Marciale, pesante*) folgt ein wilder, virtuoser Mittelteil (*Furioso*), bevor der Marsch am Ende des Satzes nochmals zurückkehrt. Das Quintett endet mit einem melancholischen, langsamen *Andante con tristezza*. Zu Beginn des Finales spielen Oboe, Klarinette und Flöte hinter der Bühne, wohin sich am Ende des Stückes dann Fagott und Horn begeben.

Bläserquintett Nr. 2 (2014)

Ich schrieb mein zweites Bläserquintett im Herbst 2014 auf Anregung des Philharmonischen Bläserquintetts Berlin. Dieses Ensemble hatte mein erstes Quintett schon mehr als 20-mal gespielt und fragte im Sommer 2014 an, ob ich vielleicht in der nahen Zukunft die Zeit auch für ein zweites Quintett fände. Mein Doppelkonzert für Englischhorn und Harfe war im Sommer 2014 früher als geplant fertig geworden, und bevor ich das folgende Konzert (für Sopransaxophon und Kammerorchester) anfing, beschäftigte ich mich sehr gerne mit diesem Kammermusikwerk. Das Quintett entstand im Auftrag der Stiftung Berliner Philharmoniker.

Der Charakter des 2. Quintetts unterscheidet sich wesentlich von dem des 1. Quintetts. Das letztere Stück atmet in kürzeren Phrasen, während das 2. Quintett lange Linien entfaltet; dieses 34-minütige Werk hat beinahe den Charakter einer Symphonie für fünf Bläser.

Der rund 14-minütige erste Satz (*Ruhig beginnend – Bewegter*) ist der Hauptsatz des ganzen Werks. Der Anfang setzt sich ruhig und erwartungsvoll in Bewegung, aber stufenweise beschleunigt sich das Tempo, was zu einer großen Kulmination führt.

Als zweiter Satz erklingt eine wilde, sehr schnelle und technisch virtuose Toccata. Der Flötist wechselt in diesem Satz zur Piccoloflöte. Danach folgt ein großer Kontrast: Der dritte Satz (*Ruhig fließend*) beginnt mit einer stillen, klagenden Fagottmelodie – die Stimmung ist zunächst unwirklich und mystisch. Der Höhepunkt des Satzes ist sehr intensiv und dramatisch gestaltet. Der Flötist spielt im dritten Satz Altföte und der Oboist wechselt während des Satzes zum Englischhorn.

Das Quintett endet mit zwiespältigen Stimmungen. Nach den emotional aufgeladenen Sätzen zuvor ist das Finale (*Lebhaft*) leichter, und die Klarinettenmelodie des Anfangs klingt ausgelassen und spielerisch. Allmählich erschöpft sich die musikalische Energie des Werks, und es verklingt in Stille.

Das 2. Quintett wurde vom Philharmonischen Bläserquintett Berlin am 14. Juni 2015 im Kammermusiksaal der Berliner Philharmonie uraufgeführt. Seine finnische Erstaufführung fand am 11. Februar 2016 in Seinäjoki durch das Pohjanmaa-Quintett statt.

© Kalevi Aho 2017

Durch Robert Suff bin ich etwa 2010 auf die Musik von Kalevi Aho aufmerksam gemacht worden. Begeistert von dieser unmittelbar wirkenden Tonsprache stellte sich mir natürlich sofort die Frage: Hat er auch ein Quintett komponiert?

Das 1. Quintett, 2006 in Turku uraufgeführt, war wegen der enormen musikalischen, technischen und physischen Ansprüche die es an die Musiker stellt, nur wenige Male gespielt worden und dann etwas in Vergessenheit geraten.

Ich war aber sofort begeistert von der Kraft, der Emotionalität und den Herausforderungen der Partitur, und wir haben das Werk dann über eine lange Zeit sorgfältig einstudiert – ich erinnere mich unter anderem an viele Tage und lange Stunden in der Hochzeitskapelle eines japanischen Hotels während einer Orchesterreise.

Mit großem Erfolg haben wir es bisher einige Dutzend Mal in den USA, in Asien und Europa aufgeführt.

Natürlich kam irgendwann bei uns der Wunsch nach einem „maßgeschneiderten“ Quintett für unser Ensemble auf, was Dank eines großzügigen Kompositionsauftrags der Stiftung Berliner Philharmoniker ermöglicht wurde.

Im Juni 2015 wurde das 2. Quintett von uns im Kammermusiksaal der Philharmonie, in Anwesenheit von Kalevi, uraufgeführt.

Diese „kleine Symphonie“ für Bläser ist nicht weniger anspruchsvoll als das 1. Quintett, im Gegenteil gewinnt sie durch die zusätzliche Verwendung von Piccolo- und Altflöte, sowie des Englischhorns dem Ensemble ein noch größeres Spektrum

an wunderbaren unerhörten Klangfarben und Stimmungen ab.

Auch dieses Werk haben wir mittlerweile mit größtem Erfolg weltweit gespielt und hoffen, nicht zuletzt auch mit der vorliegenden Produktion, viele Ensembles anzuspornen, die musikalischen und spieltechnischen Herausforderungen der Musik Kalevis anzunehmen und diese beiden Meisterwerke in ihr Repertoire aufzunehmen.

Michael Hasel

Das **Philharmonische Bläserquintett Berlin** wurde 1988 noch in der Ära Herbert von Karajans gegründet. In der traditionsreichen Geschichte der Kammermusikvereinigungen der Berliner Philharmoniker ist es das erste kontinuierlich zusammenarbeitende Bläserquintett. Immer wieder verblüfft das Philharmonische Bläserquintett das Publikum weltweit durch seine Ausdrucksvielfalt, sein Klangfarbenspektrum und seine stilsichere Interpretation. Das Repertoire des Ensembles umfasst neben dem gesamten Spektrum der Quintettliteratur auch Werke in erweiterter Besetzung. Daneben nimmt die Zusammenarbeit mit den Pianisten Stephen Hough, Lars Vogt, Jon Nakamatsu und Lilya Zilberstein in den letzten Jahren verstärkten Raum ein.

Konzertverpflichtungen führten das Ensemble bisher in fast alle europäischen Staaten, nach Nord- und Südamerika, Israel, Australien und Fernost. Das Philharmonische Bläserquintett ist außerdem gern gesehener Guest bei internationalen Festivals wie z.B. den Berliner Festwochen, dem Edinburgh Festival, den Londoner Proms, der Quintett-Biennale Marseille, dem Rheingau-Festival und den Salzburger Festspielen.

Rundfunk- und Fernsehproduktionen des Ensembles werden international ausgestrahlt; seine zahlreichen CD-Einspielungen exklusiv für BIS haben hervorragende Kritiken erhalten. In den letzten Jahren haben die Mitglieder des Philharmonischen

Bläserquintetts ihre Lehr- und Unterrichtsaktivitäten mit Jugendlichen intensiviert. In vielen Ländern geben sie Kammermusik- und Instrumentalworkshops, ihr besonderes Engagement gilt dabei dem Jugendorchesterprogramm in Venezuela.

www.windquintet.com

Kalevi Aho

L'un des plus importants compositeurs contemporains de la Finlande, Kalevi Aho est né à Forssa dans le sud du pays le 9 mars 1949. Il a commencé ses études de violon dans sa ville natale à l'âge de dix ans et ses premières compositions datent aussi de cette époque. À l'automne de 1968, il entra à l'Académie Sibelius à Helsinki dans la classe de violon et celle de composition d'Einojuhani Rautavaara.

Après avoir obtenu son diplôme en composition (1971), Kalevi Aho a poursuivi ses études à Berlin (1971–72) comme élève de Boris Blacher à la Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst. Il a donné des cours de musicologie à l'université d'Helsinki de 1974 à 1988 et, de 1988 à 1993, il a enseigné la composition à l'Académie Sibelius. Il travaille comme compositeur indépendant à Helsinki depuis l'automne 1993.

Le travail de Aho est centré particulièrement sur des œuvres orchestrales de grand format, des compositions de chambre et vocales; aujourd'hui, son catalogue compte cinq opéras (1978–2013), dix-sept symphonies (1969–2017), 28 concertos (1981–2016), trois symphonies de chambre pour orchestre à cordes, autre musique orchestrale et vocale ainsi que beaucoup de musique pour ensembles de chambre et pour instruments solos.

Il a fait aussi plusieurs arrangements et orchestrations d'œuvres d'autres compositeurs. Le projet le plus important a été la finition du ballet inachevé *Pyörteitä* (*Tourbillons*) d'Uuno Klami. En 1992, l'Orchestre symphonique de Lahti a nommé Kalevi Aho compositeur en résidence et, depuis 2012, il en est compositeur lauréat.

En Finlande, Aho s'est aussi mérité une bonne réputation comme compositeur assidu de musique et, grâce à ses écrits et ses déclarations, il occupe une place bien en vue dans la politique culturelle de la Finlande. Il a assumé plusieurs responsabilités importantes dans la vie culturelle finlandaise.

Quintette à vent no 1 (2006)

Mon premier Quintette à vent est une commande de l'Orchestre philharmonique de Turku pour le quintette à vent formé de membres de l'orchestre. Il fut composé en majeure partie en janvier 2006 et créé à Turku le 12 mars 2006.

Du point de vue du compositeur, le quintette à vent est un ensemble difficile. Flûte, hautbois, clarinette, cor et basson diffèrent grandement en termes de production du son et de caractère. L'équilibre entre les instruments peut poser un problème, ainsi que la pureté du jeu. La combinaison est plutôt lourde à l'aigu et, de plus, les sonorités *pianissimo* éthérées sont difficiles à produire.

J'ai résolu les problèmes posés par cet ensemble de diverses manières. L'œuvre renferme souvent des passages à l'unisson par exemple, où les instruments se doublent. Parfois, la musique est même réduite à une ou deux voix. Le cor joue souvent en-dessous du basson, fournissant la basse à l'ensemble. Le hautbois, d'un autre côté, est souvent la partie dominante la plus aiguë tandis que la flûte et la clarinette, au son plus doux, jouent les parties du centre. Dans le quatrième mouvement, tous les instrumentistes jouent à un certain moment en coulisse. Le résultat est que la musique acquiert de nouvelles dimensions spatiales et on peut obtenir des effets *pianissimo* très doux et distants.

Des quatre mouvements du quintette, les trois premiers sont encore divisés en moitiés contrastantes. L'œuvre commence avec frénésie (*Agitato*) mais la seconde partie du mouvement est lyrique et mélodique (*Cantando*). Le début du second mouvement est enjoué et virtuose (*Vivace, leggiero*) mais il se termine par un passage capricieux au rythme accentué (*Allegro marcato*). La marche stylisée qui ouvre le troisième mouvement (*Marciale, pesante*) est suivie d'une section centrale débridée et virtuose (*Furioso*) avant que le retour de la marche ne mette fin au mouvement. Le quintette finit par un lent *Andante con tristezza* mélancolique.

Au début du finale, le hautbois et la clarinette, de même que la flûte, jouent hors

de la scène et, à la fin de la pièce, le basson et le cor vont les rejoindre à leur tour en coulisses.

Quintette à vent no 2 (2014)

J'ai écrit mon second Quintette à vent en automne 2014 en réponse à une demande du Quintette à vent philharmonique de Berlin. Cet ensemble avait déjà joué mon premier quintette plus de vingt fois et m'avait demandé en été de cette année-là si je pouvais avoir le temps dans un avenir rapproché de composer un successeur. En été 2014, mon concerto pour cor anglais et harpe avait été terminé plus tôt que prévu et, avant d'entreprendre le travail sur un autre concerto (pour saxophone soprano et orchestre de chambre), je fus heureux de me mettre à cette pièce de chambre. Le nouveau quintette fut commandé par la Fondation de la Philharmonie de Berlin.

Le caractère du second quintette diffère nettement de celui du premier. Tandis que le premier quintette respire en phrases rapides et courtes, le second avance en longues lignes ; cette œuvre de 34 minutes donne presque l'impression d'une symphonie pour cinq instrumentistes à vent.

D'une durée de 14 minutes, le premier mouvement (*Ruhig beginnend – Bewegter*) est le principal de la composition en entier. Il s'ouvre avec calme et dans l'expectative mais, peu à peu, le tempo augmente pour mener à un grand sommet.

Le second mouvement (*Schnell, wild*) est une toccata frénétique, très rapide et techniquement virtuose. Dans ce mouvement, le flûtiste échange son instrument contre un piccolo. Un grand contraste se fait ensuite : le troisième mouvement (*Ruhig fließend*) ouvre sur une mélodie qui se lamente au basson, son atmosphère d'abord surréelle et mystique. Le sommet du mouvement est extrêmement intense et dramatique. La flûte est ici échangée contre une flûte alto et le hautbois, contre un cor anglais.

Le quintette se termine dans une atmosphère équivoque et ambiguë. Après trois mouvements émotionnellement chargés, le finale (*Lebhaft*) est plus léger, sa première mélodie à la clarinette est libre et enjouée. Petit à petit, l'énergie musicale de l'œuvre s'évanouit et la pièce s'éteint en silence.

Le Quintette à vent philharmonique de Berlin a créé mon Quintette à vent no 2 dans la Salle de musique de chambre de la Philharmonie de Berlin le 14 juin 2015. La première exécution en Finlande fut donnée à Seinäjoki le 11 février 2016 par le Quintette Pohjanmaa.

© Kalevi Aho 2017

Vers 2010, notre producteur de disques, Robert Suff, attira mon attention sur la musique de Kalevi Aho. Excité par l'immédiateté de son style de musique, j'ai tout de suite commencé à me demander s'il pouvait aussi avoir composé un quintette à vent.

À cause des énormes demandes musicales, techniques et physiques qu'il pose aux musiciens, le Quintette à vent no 1 de Aho, créé à Turku en 2006, n'a été joué que quelques fois et est un peu tombé dans l'oubli. Néanmoins, je fus immédiatement saisi par la puissance, la forme émotionnelle et les défis de la partition et nous avons passé beaucoup de temps à apprendre soigneusement la pièce – je me rappelle par exemple de plusieurs longues heures et jours dans la chapelle nuptiale d'un hôtel japonais pendant une tournée avec l'orchestre. Jusqu'à maintenant, nous avons joué la pièce plusieurs dizaines de fois aux États-Unis, en Asie et en Europe.

Évidemment, à un moment donné, nous avons commencé à désirer un quintette fait «sur mesure» pour notre propre ensemble – ce qui fut rendu possible grâce à une généreuse commande de la Fondation de la Philharmonie de Berlin.

En juin 2015, nous avons donné la création du Second Quintette à vent de Aho dans la Salle de musique de chambre de la Philharmonie de Berlin en présence du compositeur. Cette « petite symphonie » pour vents n'est pas moins exigeante que le Premier Quintette : au contraire, dû à son emploi additionnel du piccolo, de la flûte alto et du cor anglais, il explore une gamme encore plus vaste de couleurs tonales et atmosphères ravissantes et innovatrices.

Depuis lors nous avons joué cette œuvre partout au monde avec grand succès et nous espérons – surtout grâce à ce disque – encourager d'autres ensembles à relever les défis musicaux et techniques posés par la musique de Kalevi Aho et à mettre ces deux chefs-d'œuvre à leur répertoire.

Michael Hasel

Le **Quintette à vent philharmonique de Berlin** (Philharmonisches Bläserquintett Berlin) a été fondé dans l'ère de Herbert von Karajan comme premier quintette à vent permanent dans la riche tradition de musique de chambre du célèbre orchestre. L'ensemble continue à étonner les publics du monde entier par l'étendue de sa palette d'expression et de sa gamme tonale ainsi que son unité conceptuelle. En plus de l'entièrerie littérature pour quintette à vent, son répertoire couvre des œuvres pour ensembles plus nombreux. En outre, la formation a intensifié, ces dernières années, sa collaboration avec les pianistes Stephen Haugh, Lars Voigt, Jon Nakamatsu et Lilya Zilberstein.

A côté de ses concerts en Europe, en Amérique du Nord et du Sud, Israël, Australie et Extrême-Orient, le Quintette à vent philharmonique de Berlin est souvent invité à des festivals internationaux dont les Berliner Festwochen, le Festival d'Edimbourg, les Proms de Londres, la Quintette-Biennale de Marseille, les festivals de Rheingau et de Salzbourg. Les productions de l'ensemble pour la radio et la télévision

sont diffusées sur une base internationale et ses nombreux disques compacts exclusivement sur étiquette BIS soulèvent l'enthousiasme des critiques.

Les membres du quintette ont récemment renforcé leurs rôles de professeurs et de conseillers ; ils donnent des ateliers de musique de chambre et des cours d'instrument dans plusieurs pays; ils sont particulièrement engagés par exemple dans le programme de l'orchestre des jeunes au Venezuela.

www.windquintet.com

ALSO AVAILABLE

DANZI – COMPLETE WIND QUINTETS & QUINTETS FOR PIANO AND WINDS (BIS-1581)

with LOVE DERWINGER piano

Three Wind Quintets, Op. 56

Three Wind Quintets, Op. 67

Three Wind Quintets, Op. 68

Three Quintets for Piano and Winds, Opp. 41, 53 & 54

3-disc box set sold at a special price;

the individual discs are also available separately

„Die famosen Bläser der Berliner Philharmoniker kosten in der Frische ihrer Darstellung alle Stimmungen und Farbvaleurs dieser Perlen der klassischen Bläserkammermusik aus – eine einzige Hörfreude!“ *ensemble*

“Le esecuzioni, improntate a un ideale di aurea classicità, sono smaglianti per nitore timbrico, impeccabilità dell’intonazione, tecnica immacolata, coesione puntuale dell’insieme...” *Musica*

‘One of the finest things the estimable Berlin Philharmonic Wind Quintet has done...’ *Fanfare*

THE SEASONS (BIS-2072)

a 4-disc box set comprising the albums

PRINTEMPS – Ibert, Tomasi, Milhaud,
Koechlin, Françaix & Bozza

SUMMER MUSIC – Barber, Carter, Schuller,
Machala, Medaglia & Villa-Lobos

L'AUTUNNO – Hindemith & Henze

WINTER SONGS – Nielsen, Pärt, Dean, Vasks & Tüür

Sold at a special price;
the individual discs are also available separately

„Durchweg beeindruckt das Philharmonische Bläserquintett Berlin mit ausgesuchter Tonschönheit, lupenreiner Intonation, rhythmischer Genauigkeit und dynamischer Differenzierung.“ *klassik.com*

‘This is a superb collection... no need to try, just buy!’ *musicweb-international.com*

„Kurz gesagt: hinreichend musikalisch und musikantisch.“ *Pizzicato.lu*

These and other recordings from BIS are also available as high-quality downloads from eClassical.com

INSTRUMENTARIUM

Piccolo	Anton Braun, Egelsbach, No. 250	Clarinet in B flat	Wurlitzer, Neustadt, No. 37761
Flute	Anton Braun, Egelsbach, No. 279.3	Clarinet in A	Wurlitzer, Neustadt, No. 37760
Alto flute	Kotato & Fukushima, No. 096	Bassoon	Rudolf Walter, Pleidelsheim, No. 8175
Oboe	Marigaux, Paris, No. 36764	Horn	Alexander, Mainz, Modell 103
Cor anglais	Lorée, Paris, No. I U 44		

The music on this Hybrid SACD can be played back in Stereo (CD and SACD) as well as in 5.0 Surround sound (SACD).

Our surround sound recordings aim to reproduce the natural sound in a concert venue as faithfully as possible, using the newest technology. In order to do so, all five channels are recorded using the full frequency range, with no separate bass channel added: a so-called 5.0 configuration. If your sub-woofer is switched on, however, most systems will also automatically feed the bass signal coming from the other channels into it. In the case of systems with limited bass reproduction, this may be of benefit to your listening experience.

RECORDING DATA

Recording: October 2014 at the Kammermusiksaal, Philharmonie, Berlin, Germany (No. 1) and
October 2016 at Traumton Studios, Berlin-Spandau, Germany (No. 2)

Producer: Robert Suff

Sound engineer: Stephan Reh

Equipment: BIS's recording teams use microphones from Neumann, DPA and Schoeps, audio electronics from RME, Lake People and DirectOut, MADI optical cabling technology, monitoring equipment from B&W, AKG and Sennheiser, and Sequoia and Pyramix digital audio workstations.
Original format: 24-bit / 96 kHz

Post-production: Editing and mixing: Stephan Reh
Executive producer: Robert Suff

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

Cover text: © Kalevi Aho 2017

Translations: Andrew Barnett (English); Teemu Kirjonen (Finnish); Arlette Lemieux-Chené (French)

Front cover: Klaus Decker: *Serie Decalcomania, Naturformen der Kunst*, DNDk19VI, 2009. Monotypie mit Tusche und Acrylfarbe hinter Plexiglas, 19 x 24 cm (Photo: Giulia Schelml)

Back cover photo of the BPWQ: © Peter Adamil

Photo of Kalevi Aho: © Maarit Kyöhärju

Typesetting, lay-out: Andrew Barnett (Compact Design)

BIS Records is not responsible for the content or reliability of any external websites whose addresses are published in this booklet.

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel.: +46 8 544 102 30

info@bis.se www.bis.se

BIS-2176 © & © 2018, BIS Records AB, Åkersberga.

BERLIN PHILHARMONIC WIND QUINTET

clockwise from left: Marion Reinhard, Fergus McWilliam, Walter Seyfarth,
Michael Hasel and Andreas Wittmann